

Jiří Surůvka

GOTHAM CITY

10. 7.–8. 8. 2020

MMC KIBLA / KiBela

Jiří Surůvka, eden najpomembnejših in najcelovitejših evropskih umetnikov, je med drugim predstavljal Češko na beneškem bienalu – 49. mednarodni razstavi umetnosti leta 2001. V Sloveniji se je prvič predstavil leta 1998 na skupinski razstavi *The Body and the East* v Moderni galeriji v Ljubljani, nato pa je bil eden osrednjih protagonistov medmestnega festivala hEXPO, ki je leta 2000 povezal Maribor, Ljubljano in Koper z mednarodnimi zasedbami umetnic in umetnikov. Takrat je kot Batman hodil po nakupovalnih središčih Maribora in sodeloval v skupinski razstavi, performansih, javnih in manj javnih razpravah. Leta 2001 smo ga povabili na dvojno, čezmejno razstavo *Naredite to deželo spet ...*, postavljeno v Kibli v Mariboru in v Pavlovi hiši v Potrni pri Radgoni in vključeno v program festivala Štajerska jesen.

Jiříja sem spoznal leta 1999 na mednarodni skupinski razstavi in simpoziju *Public District – umetnost v dialogu z javnostjo*, v severnočeškem obmejnem mestu Usti nad Labem, streljaj od razvpih Teplic, raju za nemške migrante, ki so tam lahko obilno opazovali ženske v izložbah in na debelo kupovali vrtno škrate iz kalupov. Kustos razstave, na katero smo v Kibli povabili umetnika, Boruta Popenka iz Maribora in Zorana Todoroviča iz Beograda, je bil Michal Koleček, sam pa sem sodeloval na simpoziju. Dogajanje je bilo umeščeno v Galerijo Emila Filly in okolico, razprostranjeno po javnih prostorih mesta.

Od takrat sva se bolj ali manj srečevala in sodelovala. Prihajal oziroma prehajal je Maribor, ko je potoval južneje in se vračal. Večkrat me je povabil v Ostravo, predaval sem njegovim študentkam in študentom na Fakulteti za umetnost Univerze v Ostravi, kjer vodi atelje Video-multimedija-performans, muziciral v njegovem, našem performansu na festivalu Ostravski glasbeni dnevi v opuščnem premogovniškem rudniškem obratu, predstavljal sodobno umetniško produkcijo in spoznaval nekoč enega največjih industrijskih centrov v Evropi in največji rudarsko-industrijski predel Češkoslovaške, ki je z delitvijo države kolapsiral in je ostal le lunapark, ki ga danes olepševalno imenujemo Tematski park, iz ruševin oblikovano turistično doživetje, ki kandidira za uvrstitev na seznam svetovne dediščine UNESCO.

Ostrava je glede na prebivalstvo in območje, ki ga obsega, tretje največje mesto na Češkem, drugo največje mesto na Moravskem in največje mesto na Češkem v Šleziji. Leži na stičišču štirih rek, Odre, Opave, Ostravice in Lučine, se razprostira na dve zgodovinski provinci, Moravsko in Šlezijo, in je glavno mesto moravsko-šlezijske regije. Prebivalstvo šteje okoli 300.000 ljudi; širše somestje – z mesti Bohumín, Doubrava, Havířov, Karviná, Orlová, Petřvald in Rychvald – ima približno 500.000 ljudi, zaradi česar je poleg prestolnice Prage največje urbano območje na Češkem. Od Poljske jo loči 15 km. Kandidirala je za naziv Evropska prestolnica kulture 2015, a je nominacijo dobilo Plzen.

(...)

»A kam naj napišem? Ste doma ostali?

Jaz sem še srečen, ker sem jim ušel;

le kaj s teboj je, so te kam pregnali,

te v Šleziji morda je glad izžel?«

(...)

(Karel Destovnik – Kajuh: Kje si, mati)

Jiří Surůvka
GOTHAM CITY
KiBela / MMC KIBLA
10. 7.–8. 8. 2020

MMC KIBLA / Prostor za umetnost KiBela, Ulica kneza Kocljja 9, Maribor
Odprto od ponedeljka do petka, od 10. do 18. ure.

Septembra 2019 sem gostoval na 'njegovem' *Performans srečanju Malamut*, ki poteka bienalno od leta 1994, in je pod **Jiříjevim** vodstvom in kuratorstvom postal eden najizvirnejših, najvidnejših in najpomembnejših festivalov, revij in spoznavanj performansa na svetu s povsem osebno noto dirigenta in orkestrom umetnic in umetnikov z vsega sveta v mestu, nekdanji *srcu Češkoslovaške*, danes prepletu (industrijske) dediščine in sodobne umetnosti, 90 km oddaljenem od koncentracijskega taborišča in masovnega morišča 2. svetovne vojne, Oświęcim (Auschwitz) na Poljskem, spomenika svetovne nepozabe zločinov nad ljudmi.

Še vedno je zvest svoji regiji, kjer se z različnimi dejavnostmi vključuje tudi v umetniške operacije in produkcije. Njegova dela, akcije in performanse lahko v njihovi konkretnosti dojemamo tudi kot brutalna, saj s spajanjem raznoterih plasti bivanja, ustvarjanja in delovanja ter povezovanja raznih časovnih obdobij dosegajo neposredne učinke, ki dajejo misliti. Naj bo to le hip ali daljše časovno obdobje, nek dogodek ali celotna zgodba, strip, roman ali film, glasba in zvok ali predstava, intervencija v javnem prostoru ali galerijska postavitev. V vseh primerih primarno odpira socialna, politična, gospodarska in kulturna vprašanja, dotika se nevralgičnih, bolečih točk sistemov in neposredno nagovarja oči gledalca. Njegova socialno, politično, ekonomsko, kulturno angažirana ironija se ne izogne temam okolja, nacizmu, zajema iz preteklosti in sedanjosti, kar izraža v samorefleksiji in skozi klič, naj najprej pogledamo vase tudi sami.

V različnih umetniških dogodkih se s svojo karizmatično pojavo in naravnim talentom igralca, govorca, scenografa, režiserja prelevi v vlogo **Batmana**, rešitelja sveta ali vsaj območja Ostrave in zdaj tudi Maribora. Stripovski in filmski superjunak je **Jiříjev alterego**, ki ga udejanja v številnih medijskih pojavnostih, na fotografijah, grafikah, tiskanih platnih računalniških slik, ki jih palimpsestno sestavlja iz različnih virov, v skulpturah, namestitvah in performansih. Njegov simbolni realizem ali realni simbolizem, ki tematizira različne kulturne in družbene stereotipe, nam zastavlja vprašanja, če ni morda ravno obratno – da je **Jiří** dejansko **Batmanov superego**, ki pa se v skupku moralnih vrednot in prepričanj še kako zaveda realnosti in teži k popolnosti umetniškega ustvarjanja in etike, ko nas postavlja pred odločitev: ali izbira obstaja ali ne? Ali sploh imamo izbiro?

Navedene kontekste moramo upoštevati pri soočanju z **Jiříjem Surůvko** in mediji, s katerimi nas nagovarja. Citati, alegorije, reference, povezovanje svetovne in lokalne umetnosti, zgodovine, geografije v njegovih delih se prepletajo z osebnimi, intimnimi videnji v alteracijah, kritičnimi ostmi in subtilnimi namigi, da je prikazano ena od poti, spoznanja pa so naša. Povsem. Kot tudi njegova. Lahko jih beremo, slišimo, tipamo, vonjamo, čutimo ali samo poznamo. Vemo – kar je najbolj dolgočasno. **Jiří** nam svoj svet odpre v niansah, zlagoma in naenkrat nas potegne v vrtince, ki pohajajo skozi različna obdobja njegove ustvarjalnosti in se zlivajo v enovit umetniški postopek večdimenzionalnega skladanja svojstvene operete.

Kompozicija in kodiranje sta osnovna principa umetniškega delovanja **Jiříja Surůvke**. Zajemanje preteklosti v napeto sedanjost neti prihodnost. Prižiga luči, ki jih ne vidimo, a morda se sprožijo nekje pri koncu spomina, osebno zavednega, ki preizprašuje kolektivno nezavedno. Iskri zatrto, pozabljeno, pospravljenost. Odkriva zastrto, pokriva odprto, spodkopava zaprto. Saj niti ni pomembno. Odpira, povezuje, zлага in hipno spreobrne realnost vidnega v irealnost, nadrealnost, transrealnost čutnega in čutečega. Simbolnost njegove umetnosti lahko umestimo tako v simbolizem 19. stoletja kot realizem 20. stoletja, pri čemer iz popotniške malhe trosi orodja in pripomočke, ki nam jih namenja v čutenje njegove prisotnosti in zavedanje samih sebe.

V svojih delih povezuje številne medije – sliko, kip, grafiko, instalacijo, fotografijo, video, film, performans, gledališče, literaturo, glasbo – in materiale – les, plastiko, olje, platno, najdene predmete –. Zgodovino vključuje v sedanjost, virtualnost meša z realnostjo, metafiziko preliva s fizičnim in obratno. Letos se prvič samostojno predstavlja v Sloveniji z unikatno pregledno razstavo, ki s svojimi nenavadnimi prostorskimi in asociativnimi prebliski in humorno podstatjo gotovo vizualna poslastica in eden od viškov poletja; njegov uvodni performans pa bo višnja na torti. Naš stari znanec **Jiří Surůvka**, doajen češkega performansa in celosten umetnik skrbi, da za nami ne bodo gorele samo sveče.

- Peter Tomaž Dobrila

BIOGRAFIJA

Doc. Mgr. Jiří Surůvka (r. 1961, Ostrava) od leta 2004 vodi Atelje za video, multimedijo in performans Fakultete za umetnost Univerze v Ostravi, kjer dela na Oddelku za intermedijske študije in Oddelku za grafiko in risanje. Za sabo ima številne mednarodne razstave; je prejemnik dveh likovnih nagrad; Češko je zastopal na 49. beneškem bienalu. Prejel je številne štipendije kot so med drugimi tudi letna štipendija v Bad Emsu, dvomesečno bivanje v Ateliers Höherweg v Düsseldorfu, štipendija Kulturkontakt na Dunaju, Soroseva štipendija v San Franciscu, štipendija Spaces International v Clevelandu, štipendija v Göteborgu, štipendijo praškega centra Soros v Čimelicah itd. Je udeleženec mnogih festivalov performansov v Evropi, Aziji in ZDA. Je slikar, performer, avtor predmetov in skulptur, instalacij. Na področju performansa deluje od leta 1988; je ustanovitelj performans skupine Vorkapelle Lozinski (s P. Lysacekom), vodja in pisec performans kabareta *Mojstri zabave se vračajo*, član skupine František Lozinsky o.p.s. in soustanovitelj skupine Přírození (Naravni). V 90. letih 20. stoletja je s sodelavci vodil gledališki kabaret *Vrnitev mojstrov zabave*. Je predsednik z.s. Galerie Michal, kurator, ustvarjalec avtorskega kabareta, občasni recenzent razstav in publicist, pobudnik in soorganizator mednarodnega in zdaj že kulturnega festivala performansa Malamut v Ostravi od leta 1994.

»Vsebinska mojega dela je večinoma ironična in samoironična, s črnim humorjem, z moralnimi sporočili in družbenim angažmajem. Rodil sem se v Ostravi leta 1961. Po končani srednji šoli sem delal v različnih poklicih, služil vojaško službo in nisem dokončal različnih šol. Potem sem diplomiral na Filozofski fakulteti Univerze v Ostravi, smer češčina in umetnost. Dve leti sem poučeval na Srednji šoli uporabnih umetnosti, zdaj pa sem honorarno zaposlen na Umetniškem inštitutu Univerze v Ostravi. Sem svobodni umetnik in del časa invalidni upokojenec.«

(**Jiří Surůvka**)

Jiří Surůvka
GOTHAM CITY
10. 7.–8. 8. 2020

MMC KIBLA / KiBela, Ulica kneza Kocljaja 9, Maribor
Odprto od ponedeljka do petka, od 10. do 18. ure.